ZENDEGI-SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
شنبه • ۲۲ دی ۱۳۹۷
۵ جمادی‌الاول ۱۴۴۰ • ۱۲ ژانویه ۲۰۱۹
شماره ۲۰۰۱۰
۱۲۳۳

درباره نقاط ضعف و قوت «اتاق تاریک» فیلمی که این روزها در حال اکران است

کودک‌آزاری در اتاق تاریک

الهه توانا، مرجان دهقان | روزنامه‌نگار

پرونده

«اتاق تاریک» به کارگردانی و تهیه‌کنندگی «روح‌ا... حجازی» از آذرماه روی پرده رفته‌است. فیلمی درباره کودک‌آزاری که اگر دربرابر ضعف‌های آشکارش صبور باشیم، به‌دلیل وجه آموزشی، می‌توان دیدنش را به دیگران توصیه کرد. امیر، پسرک پنج، شش ساله‌ای است که احتمال آزار دیدنش در فیلم مطرح می‌شود و قصه، حول این موضوع پیش می‌رود. فیلم، باب گفت‌وگو درباره سوژه تربیت جنسی و کودک‌آزاری را باز می‌کند اما نحوه پرداختش به این موضوع پرسش‌برانگیز است؛ بازیگر خردسال اتاق تاریک برای بازی کردن در فیلمی که محوریتش، آزار است، چقدر، چطور و با چه ترتیبی در جریان سوژه و اطلاعات لازم برای ایفای نقش قرار گرفته‌است؟ آیا تدبیری اندیشیده شده‌است که بازی در فیلمی پرتنش با سوژه‌ای حساسیت‌برانگیز برای هنرپیشه کم‌سن‌وسال فیلم، آسیب‌زا نباشد؟ برای روشن شدن ابعاد موضوع، تصمیم گرفتیم با کارگردان فیلم و یک روان‌شناس گفت‌وگو کنیم. دکتر دادگستر، روان‌شناس، حس ما را درباره احتمال آزار دیدنِ واقعی هنرپیشه خردسال فیلم تأیید کرد و اطلاعات مفیدی درباره تربیتِ جنسی کودکان در اختیارمان گذاشت. آقای حجازی اما حاضر به مصاحبه نشد و ترجیح داد به‌جای توضیح دادن درباره ابهامات فیلم، ما و کارشناس‌مان را به بی‌سوادی و خاله‌زنک‌بازی متهم کند. در ادامه این پرونده به نکات مثبت و منفی این فیلم پرداخته‌ایم.

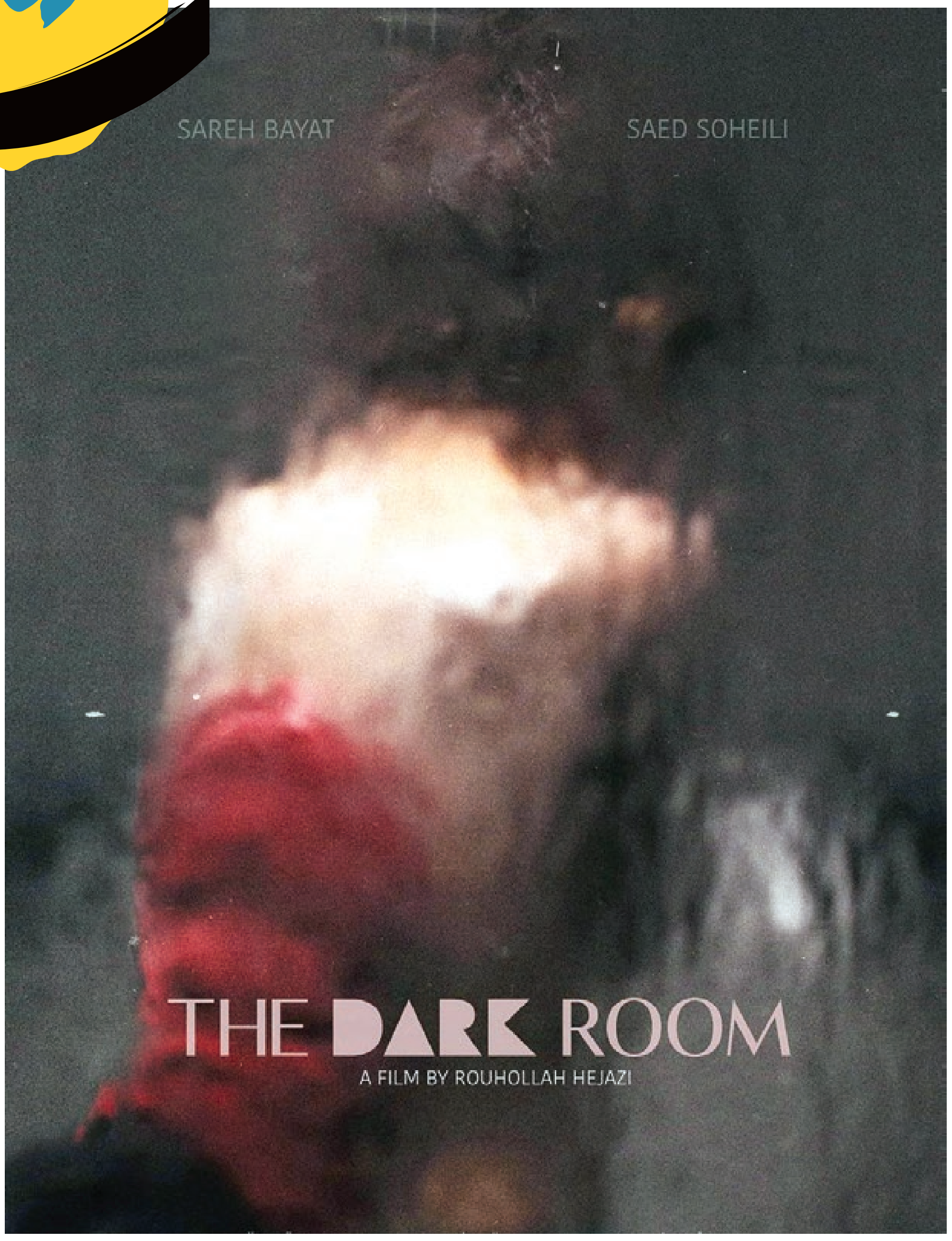

پوستر فیلم «اتاق تاریک»

نقد فیلم «اتاق تاریک» در گفت‌وگو با دکتر «مینا دادگستر»، روان‌شناس

بی‌سوادی مطلق در تربیت جنسی فرزند

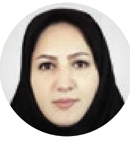

به نظر می‌رسد کارگردان اتاق تاریک، فیلم را به قصد آگاه‌سازی جامعه از آسیب‌های کودک‌آزاری ساخته‌است. مسئولیت نمایش این آسیب‌ها در فیلم به‌عهده بازیگر خردسالی است که به گمان من ایفای نقش از حیث اطلاعاتی که درباره سوژه به او داده شده و اتفاقات فیلم، برایش آسیب‌زا بوده‌است. برای اطمینان از درستی یا نادرستی این گمان، از یک روان‌شناس که فیلم را دیده‌است، کمک گرفتم و در بین گپ‌وگفت‌مان اطلاعاتی درباره نحوه صحیح تربیت جنسی کودکان به دست آوردم.

◉ بعد از دیدن فیلم، فکر کردم نقش پرتنشی مانند امیرِ اتاق تاریک برای یک پسر ۶ساله نوعی کودک‌آزاری است. نظر شما چیست؟

کودک‌آزاری فقط آزار جنسی کودکان نیست بلکه هرگونه رفتار یا کوتاهی که سلامت جسم و روان آنان را به خطر بیندازد، مصداق کودک‌آزاری است. بازیگر خردسال این فیلم در فرایند ساخت فیلم، محرک‌های محیطی آزاردهنده‌ای مانند دیدن بگومگوی‌های والدینِ قصه را تجربه کرده‌است. او با این محرک‌ها در تمام فرایند تولید فیلم به‌صورت طولانی مدت مواجه بوده‌است همچنین حالت و رفتارهایی که کودک در قالب نقش ایفا کرده، ممکن است عامل ایجاد نوعی اضطراب در زندگی واقعی‌اش شود؛ زیرا نقش‌بازی کردن نیاز به تفکر انتزاعی دارد اما این نوع تفکر در کودکان زیر هفت سال هنوز شکل نگرفته‌است. کودکی در سن‌وسال پسربچه فیلم، مرز بین خیال و واقعیت را تشخیص نمی‌دهد. متاسفانه آثار این آزارهای روانی با تمام شدن فیلم در کودک پایان نمی‌یابد و حتی اگر در همین سنین نمود نداشته‌باشد، ممکن است در بزرگسالی بر قسمت‌هایی از روان و رفتار او تاثیر بگذارد؛ زیرا شخصیت و سلامت روان ما در بزرگسالی از محرک‌هایی که در کودکی دریافت کرده‌ایم، شکل می‌گیرد.

◉ دیدن اتاق تاریک برای افراد بالای ۱۲ سال مجاز شمرده شده است، آیا محتوای فیلم برای این گروه سنی مناسب است؟

تصمیم‌گیری درباره تماشای این فیلم برای کودک و نوجوان بالای ۱۲ سال بستگی به نحوه تربیت جنسی آن‌ها پیش از این سن دارد. تماشای این فیلم برای کودک و نوجوانی که اطلاعاتی درباره محتوای آن ندارد، قطعا از نظر روانی آسیب‌زا است. به‌طور کلی این فیلم به افزایش آگاهی والدین در زمینه تربیت جنسی فرزندان‌شان کمک می‌کند اما برای کودک و نوجوان اثربخشی ندارد. رسالت اصلی تربیت جنسی کودکان به‌عهده والدین است نه رسانه بنابراین این فیلم شیوه مناسبی برای انتقال مفاهیم جنسی به کودکان و نوجوانان نیست. اگر این افراد اطلاعات پایه درباره مفاهیم فیلم دارند فقط با حضور والدین مجاز به دیدن آن هستند تا اگر سوالی داشتند، پدر و مادر توضیحات لازم را در اختیارشان قرار دهند.

◉ با توجه به این که موضوع فیلم تربیت جنسی کودکان و آگاهی نداشتن والدین از نحوه صحیح آن است، این تربیت باید از چه سنی شروع شود؟

متاسفانه فقر اطلاعات والدین و سدهای ذهنی که آن‌ها را از حرف زدن درباره مفاهیم جنسی با کودکان‌شان منع می‌کند، دو حلقه گمشده جامعه ما در تربیت جنسی است. این تربیت به معنی آموزش مسائل جنسی به کودک نیست بلکه راهی برای ایمن نگه‌داشتن او در برابر آزارهای جنسی است. سن شروع این آموزش‌ها از سه سالگی و یک فرایند مادام‌العمر است اما هر دوره نیاز به آموزش‌های مختص همان دوره دارد. وظیفه انتقال این مفاهیم تا ۱۸ سالگی به‌عهده والدین است و باید والد هم‌جنس این کار را انجام دهد. نکته اساسی در فرایند تربیت جنسی کودکان ارتباط دوستانه والد و کودک است. نبود این رابطه صمیمانه، امکان آسیب‌پذیری کودکان را افزایش می‌دهد. آگاهی‌های جنسی که به کودک داده‌می‌شود، باید متناسب با سن و اطلاعات او باشد. باید بپذیریم جوامع تغییر کرده‌اند و رسانه‌ها زودتر از سن معمول، کودکان را با این مفاهیم روبه‌رو می‌کنند بنابراین والدین باید خیلی سریع‌تر اطلاعات درست را در اختیار فرزندان‌شان قرار دهند تا اطلاعات غلط از طریق رسانه‌ها به آن‌ها منتقل نشود.

◉ کمی هم درباره حدوحدود آموزش‌های جنسی برای کودکان توضیح دهید.

کودک قبل از هرچیز باید اندام‌های خصوصی و غیرخصوصی‌اش را بشناسد. والدین موظف‌اند به فرزندان‌شان آموزش دهند، هیچ‌کس اجازه دیدن اندام‌های خصوصی آن‌ها را ندارد و به همین دلیل آن عضو، خصوصی است؛ همچنین باید به کودک هشدار داد اگر کسی عضو خصوصی او را دید یا لمس کرد، فورا به والدین‌اش اطلاع دهد. درصورت بروز هرگونه آزار جنسی، به هیچ عنوان نباید روی آن درپوش گذاشت. معرفی افراد کودک‌آزار از آسیب رسیدن به چندین کودک پیشگیری می‌کند. بروز علایمی مانند شب‌ادراری، تهوع و دل دردهای بی‌دلیل که ما در فیلم شاهد آن هستیم، نشان از اضطراب کودک دارد. این حالت‌ها به والدین هشدار می‌دهد فرزندشان از مشکلی رنج می‌برد که باید منبع آن را پیدا کرد. متاسفانه در این فیلم، پدر و مادر بی‌توجه از این علایم می‌گذرند و حتی فرزندشان را بابت آن تنبیه می‌کنند همچنین مدام برای مشکلات به‌وجود‌آمده دنبال مقصر بیرونی هستند و سهم خود را در بروز آن نادیده می‌گیرند؛ درحالی که کودکان از والدین‌شان الگوبرداری می‌کنند و قبل از هرچیز باید منشأ مشکلات‌شان را در کانون خانواده دنبال کرد.

خطر لو رفتن

چرا «اتاق تاریک» را ببینیم؟

فیلم اتاق تاریک، خالی از ایراد نیست اما در این مطلب، کاری به ایرادهای فنی و سینمایی‌اش ندارم. هر فیلم دیگری بود که این‌قدر نقد به آن وارد می‌دانستم، امکان نداشت دیدنش را پیشنهاد کنم؛ اتاق تاریک اما با همه ضعف‌هایش، در روزگاری که مدرسه، روزنامه و صداوسیما، وظیفه تربیتی و اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی‌شان را درباره «تربیت جنسی کودکان» انجام نمی‌دهند، جورِ دیگران را می‌کشد. آن‌چه در ادامه می‌خوانید، نکات مثبتی است که پدرومادرها از این فیلم، خواهند آموخت.

◉ پدرومادرها می‌دانند باید به فرزندان‌شان درباره حریم شخصی و اعضای خصوصی‌شان آگاهی بدهند اما این گزاره‌ای کلی است که خیلی از والدین درباره جزئیاتش چیز زیادی نمی‌دانند؛ چطور و با چه ادبیاتی باید با کودک در این باره صحبت کرد؟ یکی از مواردی که کودکِ فیلم را دچار تعارض می‌کند، احساس گناه و اضطرابی است که پدرومادرش در آموزش جنسی‌شان به او منتقل کرده‌اند. فیلم، پیشنهادی ندارد که چطور می‌شود بدون ایجاد حساسیت و ترس در بچه، او را درباره بدنش آگاه کرد اما شیوه سنتی «بده و عیبه» را به‌درستی نقد می‌کند.

◉ رسانه‌ای شدن اخبار کودک‌آزاری در سال‌های اخیر و بحث‌های پیرامونش باعث شد، والدین نسبت به سپردن فرزندشان به دیگران، دقت و حساسیت بیشتری پیدا کنند. فرقی بین دوست، همسایه و آشنا نیست؛ اعتماد بی‌جا ممکن است زندگی یک بچه را نابود کند. اتاق تاریک، سعی دارد تصور رایج «مردان متعرض» را تغییر بدهد و یادآوری کند که کودک‌آزاری از سوی زنان هم ممکن است رخ دهد، اگرچه میزان شیوعش کم است.

◉ بعد از فیلم «هیس دخترها فریاد نمی‌زنند»، روان‌شناس‌ها و جامعه‌شناس‌ها هشدار دادند که سوءاستفاده جنسی فقط متوجه دخترها نیست و پسرها هم در معرض این آسیب هستند. اگرچه اخبار پسربچه‌های آزاردیده را هم کم نخوانده و نشنیده‌ایم اما فیلمی که تذکر بدهد پسربچه‌ها هم به مراقبت نیاز دارند، وجود نداشت. اتاق تاریک، این تلنگر را به خانواده‌ها می‌زند.

◉ پدرومادر فیلم، آدم‌های عاقل و سالمی نیستند؛ بچه را مدام تنبیه می‌کنند، سرش داد می‌زنند و هیچ چیز به دردبخوری به او نمی‌آموزند. معلوم است که همه والدین به اندازه آن‌ها در تربیت فرزند ناکارآمد نیستند اما وقتی پای تربیت جنسی و احتمالِ تعرض به میان می‌آید، تعداد والدینی که مثل شخصیت‌های فیلم ناتوان و ناآگاه باشند، زیاد می‌شود. ترس از بی‌آبرویی، سکوت و سرپوش گذاشتن روی معضلی که بچه و بقیه اعضای خانواده را درگیر می‌کند، معمولا پیش از راه‌حل‌های عاقلانه‌ای مثل گفت‌وگو و کمک گرفتن از یک متخصص به ذهن می‌رسد. اتاق تاریک، آسیب‌های پنهان‌کاری و ترس از آبرو را نشان می‌دهد.

جدول سخت [شماره ۵۱۷]

افقی: ۱ – ضیافت – نوعی زیرانداز – ماهی – واحد شمارش شیشه ۲ – ایالتی در آمریکا – مخلوط کن – پدیده ناشی از تخلیه الکتریکی بین دو قطعه ابر ۳ – محل اقامت خدایان یونان باستان – غذای مجردی – مبتلا – نمونه و سرمشق ۴ – صمیمی و بی‌ریا – بی‌هوش شدن – ویتامین محلول در چربی ۵ – نی باریک – بانوی داستان‌نویس شهیر کانادایی و برنده نوبل ادبیات ۲۰۱۳ – گرفتن ۶ – به هوش باش – درخت جوان – دومین دو رقمی – از درختان جنگلی شمال ایران – دستی ۷ – رمانی نوشته رضا امیرخانی – پادشاه موقت نوروز – توانا و قدرتمند ۸ – ام‌الخبائث – کتابی از جواد مجابی، نویسنده و طنزپرداز کشورمان – شبه‌جزیره‌ای نزدیک سیبری ۹ – زد و خورد – فیلسوف انگلیسی قرن بیستم – طویل‌ترین رود فرانسه – خواهش ۱۰ – مجموعه شعری سروده رهی معیری – بندری در اوکراین – نقاش اسپانیایی سبک کوبیسم در قرن بیستم ۱۱ – گنج – بازداشتن از انجام کاری – الک – فیلمی ساخته جیمز کامرون

عمودی: ۱ – چرب‌زبانی و چاپلوسی – راه و روش عبادت ۲ – سرسرا – تفسیر قرآن اثر علامه طباطبایی ۳ – مخترع دوچرخه – رد پا ۴ – سازمان کشورهای صادرکننده نفت – پرتو ۵ – الفبای گوش‌نواز – رودی که از شش کشور اروپایی می‌گذرد – حرف جر عربی ۶ – هنگام ورود به جایی گفته می‌شود – قسمتی از گوش ۷ – آماده – ارابه ۸ – شتر عربی – شهری در استان آذربایجان غربی ۹ – پدر مردگان – فرمان مغولی ۱۰ – بالابر ماشین – برادر رستم در شاهنامه – پسوند فاعلی ۱۱ – قلب قرآن – مسجد نجف اشرف – برگزیده ۱۲ – لاشه جانور مرده – پایتخت مالت ۱۳ – نوعی پارچه پنبه‌ای – سنگین‌ترین حیوان ۱۴ – آخرین شب ماه قمری – معطر ۱۵ – شناساننده – جانوری بی‌مهره با بدن بند بند ۱۶ – تلاش و کوشش – واگذار کردن – خدای رودخانه‌ها در اساطیر یونان ۱۷ – خودروی باربری کوچک – تکیه کردن ۱۸ – کوه – آن که شغلی در زمینه رابطه سیاسی با کشورهای دیگر دارد ۱۹ – نوعی پارچه خشک و شفاف – چهارمین سوره قرآن ۲۰ – نیرو بخش – متذکر

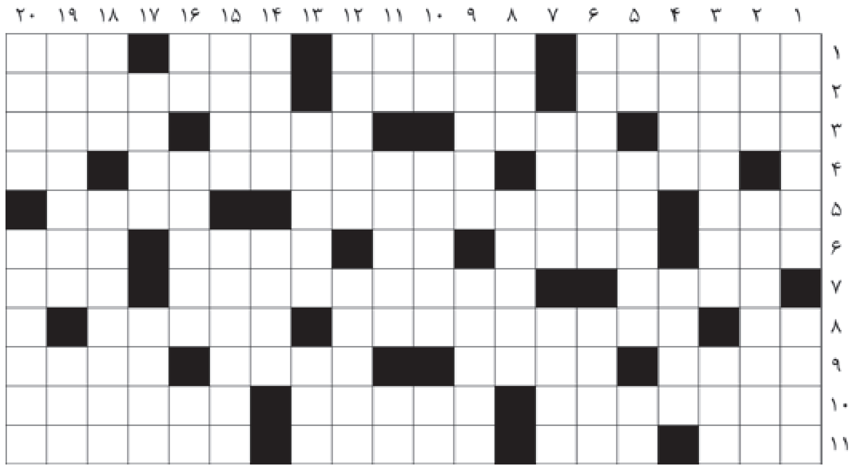

طراح جدول: بیژن گورانی

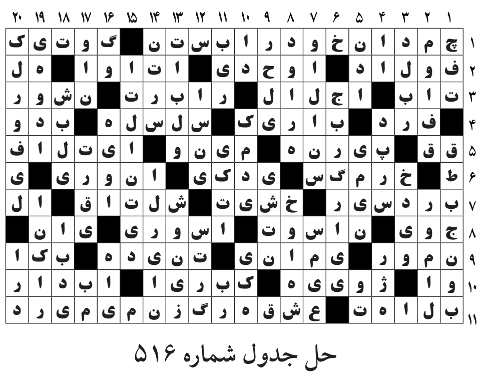

حل جدول شماره ۵۱۶

جدول متوسط [شماره ۷۳۰۶]

افقی: ۱ – دشواری‌ها – پارچه براق – سرما – ویرانه ۲ – نت ششم – هوای متحرک – مطیع و حرف‌شنو – نابینا – آب روستایی ۳ – مگر – رعشه – چهارپایه – میان – از ادات استفهام ۴ – شکسته – دیدنی ارتش – مادر لر – زنبیل – عنوان هریک از پادشاهان ساسانی ۵ – گروه ورزشی – گودال – مژده – دفعه ۶ – بهانه‌جویی – اشاره به دور – لقب سعدی شیرازی – بوی رطوبت – مساوی عامیانه ۷ – بچه گوسفند – از نام‌های خداوند به معنی بسیارپوشاننده – راهرو – ناخوشی ۸ – داستان – حرارت – سقف دهان – افزون – در مثل مهربان‌تر از مادر است ۹ – عوض – مزد – سوغات ساوه – بخیه جامه – سوزان ۱۰ – حرف تردید – شکننده – دخمه – جوانمرد – تعجب زنانه ۱۱ – انباشتگی – هراس – کمیاب – همزمانی

عمودی: ۱ – سرزنش – پرورش ۲ – رهرو – مسیر جریان برق ۳ – پیشواز ۴ – تیر پیکاندار – برکت – رود اروپایی – تنها ۵ – گنگ – قمر – از لوازم آرایشی ۶ – آموختنی مدرسه – الم ۷ – پدر رستم – آسمان ۸ – برگ برنده – صبحانه نخورده – عدد ماه ۹ – شکاف – جد – بهشت شداد ۱۰ – پیکار – خشنود ۱۱ – هادی – لقب پادشاهان چین و ترکستان بود ۱۲ – خداحافظی خارجی – چهره – سود حرام ۱۳ – راه میان بر – بخش و هجا – سر فوتبالی ۱۴ – جگر سیاه – اما ۱۵ – گنجه – غوغا ۱۶ – خورشید – مراد – برش سینمایی ۱۷ – تکرار حرف – رود ناشنوا – از رفته به جا می‌ماند – مردن از غصه ۱۸ – توضیح خواستن نمایندگان مجلس از وزیران ۱۹ – لم یزرع – سرگرد سابق ۲۰ – از نیروهای چهارگانه ارتش – پایتخت آسیایی

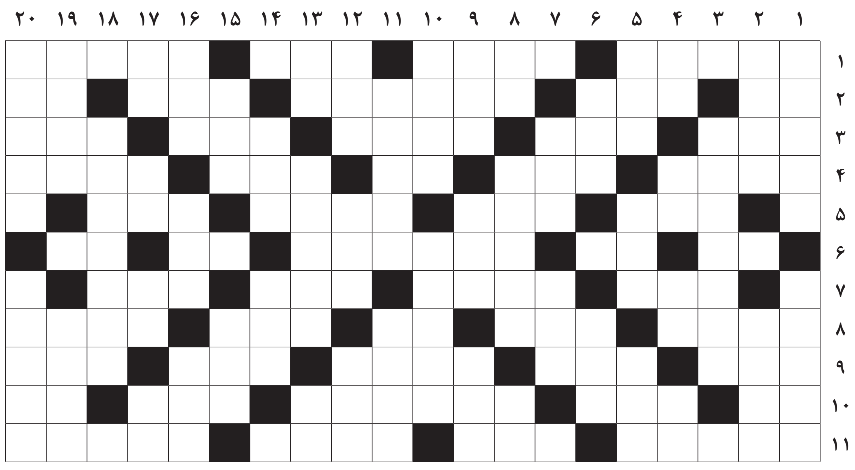

طراح جدول: مجید شادروح

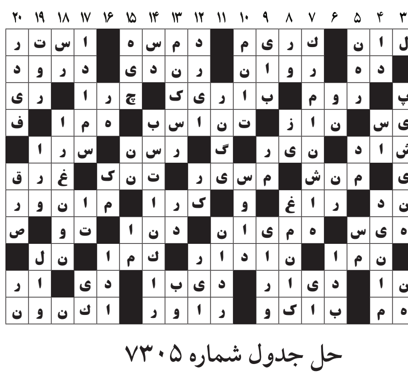

حل جدول شماره ۷۳۰۵